

לידה, שפה, תרבות
קריאה ביקורתית של בג"ץ 5428/17 יעל רום נ' מדינת ישראל
(עניין מרכזי הלידה)

ענבר מנחם הר אדיר

תקציר

עבודה זו, המוגשת בפורמט של מאמר, תבחן את שאלת השפעתה של השפה על פרקטיקות ומבנים חברתיים בהסתכלות על מבנה הלידה הישראלי ובניסיון לזהות את תפקידה של השפה בהבנייה החברתית של הלידה והדרך שבה השימוש בשפה משפיע על הלידה ומשליך על זכותן של נשים על גופן.

מקרה המבחן שנבחר הוא בג"ץ 5428/17 יעל רום נ' מדינת ישראל, שעסק בהחלטת משרד הבריאות על סגירתם של מרכזי הלידה מחוץ לבתי החולים. בעתירה על החלטת משרד הבריאות פנו קבוצות שונות של נשים – נשים לקראת לידה, מיילדות, ועמותת 'נשים קוראות ללדתי' – לבית המשפט העליון בבקשה לבחון החלטה זו. פסק הדין ניתן בשנת 2018 וקבע בדעת רוב כי החלטת משרד הבריאות היא החלטה סבירה ומידתית.

ניתוח פסק הדין באמצעות קריאות פמיניסטיות הנוגעות לשפה, ללידה ולמשפט יחשוף הנחות יסוד תרבותיות הנוגעות ללידה ואשר מגולמות הן בעמדות הצדדים והן בעמדות השופטים בפסק הדין. בנוסף, קריאה ביקורתית של פסק הדין תדגים אתרים שונים בהם משמשת השפה כאמצעי להחדרת פרקטיקות אידיאולוגיות לתוך התרבות ויצירת מבנים חברתיים אשר מפלים נשים. עוד, זיהוי המשמעויות השונות הניתנות להליך הלידה ויחסי הכוחות ביניהן תצביע על הדרך שבה מועדפת משמעות אחת על פני אחרת. העדפה זו מתאפשרת הן באמצעות שימוש אסטרטגי בשפה והן על ידי תיקופה דרך השפה המשפטית.

חשיפת תפקידה של השפה כאמצעי לביסוס תפיסות עולם תאפשר חשיבה על האופן שבו פרקטיקות חברתיות מוטמעות דרך השפה ועל מקומו התרבותי של בית המשפט באישור פרקטיקות אלו. בנוסף, זיהוי חשיבותה של השפה ככלי המבנה ומשפיע על מבנים חברתיים יכול ללמד על התייב לשינויים.

ענבר מנחם הר – אדיר
התכנית ללימודי תרבות
נובמבר 2020